KULUTTAJALIITTO
KONSUMENTFÖRBUNDET

LAUSUNTO 6.10.2022

**Eduskunnan lakivaliokunnalle**

**HE 142/2022 vp, LA 35/2022 vp, LA 22/2022 vp, TPA 42/2021 vp, TPA 29/2021 vp, TPA 81/2020 vp**

LaV@eduskunta.fi

# KIRJALLINEN LAUSUNTO HE 142/2022 VP HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ EDUSKUNNALLE LAIKSI ULOSOTTOKAAREN MUUTTAMISESTA SEKÄ ULOSOTTOKAAREEN LIITTYVISTÄ LAKI- JA TOIMENPIDEALOITTEISTA

Kuluttajaliitto – Konsumentförbundet ry (jälj. Kuluttajaliitto) kiittää mahdollisuudesta lausua otsikkoasiasta ja esittää kohteliaimmin seuraavat huomiot:

## HE 142/2022 VP

Käsillä olevalla hallituksen esityksellä muutettaisiin ulosottokaarta siten, että vapaakuukausien määrää lisättäisiin. Samalla lisättäisiin uusi peruste (maksukyvyn olennainen heikkeneminen), jonka perusteella palkasta voidaan ulosmitata pienempi määrä. Lisäksi tarkennettaisiin hakijan ilmoitusvelvollisuutta sekä varojen tallettamiseen liittyviä sääntöjä.

### Vapaakuukaudet ja maksukyvyn olennainen heikkeneminen ulosmittauksen määrässä

Kuluttajaliitto kannattaa esitettyjä muutoksia ulosottokaareen. Nykyisessä taloudellisessa tilanteessa kuluttajien korot, asumiskulut ja kuluttajahinnat yleisestikin kasvavat. On tarpeellista, että tätä talouden kehitystä vasten sekä yleinen ylivelkaantumiskehitys huomioiden tarkastellaan keinoja helpottaa pienituloisten ulosottovelallisten asemaa lisäämällä käyttöön mahdollisesti jääviä varoja. On perusteltua, että lainsäädäntöä ei laadita vain väliaikaisena lainsäädäntönä vaan pienituloisten ulosottovelallisten asema on turvattava myös pitkällä aikavälillä. Kuluttajaliitto kiittää esitystä erityisesti siitä, että sen pääasiallisia vaikutuksia on tarkasteltu simuloimalla tilannetta, jossa lakiesitys olisi jo voimassa ja sitä kautta on haettu mahdollisia vaikutuksia, joita lakiesityksellä saattaisi olla.

Vapaakuukausien lisääntyminen vaikuttaisi positiivisesta kuluttajien ostovoimaan, kun velalliselle jäisi mahdollisesti nykyistä suurempi osa tuloista. Tämä saattaa osaltaan vaikuttaa myös henkilön kokemukseen ulosoton reiluudesta tai epäreiluudesta. Kuluttajaliitto kannattaa mallia, jossa ensimmäinen vapaakuukausi annetaan viran puolesta ja eräissä tapauksissa neljäs vapaakuukausi annettaisiin pyynnöstä.

Vapaakuukausien lisääminen luonnollisesti pidentää ulosottovelan maksuaikaa, joka osaltaan kasvattaa asiaan liittyviä korkoja ja kuluja. Tämän vuoksi on erityisen tärkeää, että velallisille annettavaan tietoon on panostettava. On hyvä, että viranomainen pystyy myöntämään vapaakuukausia viranpuolesta, sillä ihmiset eivät välttämättä tunnista tätä mahdollisuutta taikka osaa ryhtyä aktiivisiin toimiin, vaikka mahdollisuus olisikin tiedossa. On hyvä, että hallituksen esityksessä tarkennetaan, että velallisella on mahdollisuus kieltäytyä vapaakuukausista, jos katsoo paremmaksi suorittaa velkaa nopeammin. Tämän oikeuden käyttäminen taikka lisämaksujen suorittamisen mahdollisuus ei toteudu käytännössä, ellei velallista tiedoteta asiasta. On hyvä, että esityksellä ei muuteta sitä, että velallisella on mahdollisuus vaikuttaa vapaakuukausien ajankohtaan.

Tulonhankkimiskulujen huomioiminen ulosmittauksen määrän rajoittamisen perusteena on kannatettavaa ja korostuu etenkin nykytilanteessa, jossa esimerkiksi bensan hinnan nousu saattaa olla vaikuttava tekijä työn tekemisestä käteen jäävään osuuteen. On syytä kannustaa ihmisiä työn tekemiseen, vaikka tämä kasvattaisi samalla hieman henkilön menoja. Ehdotuksella haetaan ulosottomiesten yhtenäisempää ratkaisukäytäntöä, joka on yhdenvertaisuuden kannalta erittäin tärkeä tavoite.

**Hakijan velvollisuus ilmoittaa muuttuneista tiedoista ja varojen erikseen talletus**
Kuluttajaliitolla ei ole tarkempaa lausuttavaa esitetyistä muutoksista – esitetyt muutokset näyttävät perustelluilta tarkennuksilta ulosottokaareen.

Yleisesti vielä todettakoon, että nyt esitetyt muutokset ovat tarpeellisia ja osa kokonaisuutta, jolla velallisten asemaa pyritään helpottamaan. Tämän lakiesityksen lisäksi on syytä kiireellisesti kuitenkin tuoda eduskuntaan vastikään lausunnoilla ollut hallituksen esitysluonnos ulosottokaaren muutoksista, jolla velliselle jäävä suojaosuutta korotetaan tilapäisesti (lausuntopyynnön diaarinumero: VN/23944/2022). Lisäksi Kuluttajaliitto on jo aiemmissa lausunnoissaan esittänyt, että ulosottojärjestelmän muuttamisessa olisi voitu mennä pidemmälle ja ottaa käyttöön muitakin TEAS-selvityksen keinoja järjestelmän uudistamiseksi. Lisäksi olisi ollut perusteltua samassa yhteydessä harkita, että ennen vapaakuukausien myöntämistä ulosotolta vaadittua kestoa lyhennettäisiin nykyisestä noin vuodesta kuuteen kuukauteen.

## LAKI- JA TOIMENPIDEALOITTEET:

**LA 35/2022 vp:** Kuluttajaliiton näkemyksen mukaan nyt käsillä oleva hallituksen esitys kohdistuu vaikutuksiltaan paremmin vähävaraisempiin ulosottovelallisiin kuin lakiesitys LA 35/2022 vp.

**LA 22/2022 vp & TPA 29/2021 vp:** Kuluttajaliitto on jo aiemmissa lausunnoissaan kannattanut sitä, että tarkasteltaisiin laki- ja toimenpidealoitteen mukaisesti tarkemmin mahdollisuuksia muuttaa ulosotossa velalle kertyvien maksujen määräytymisjärjestystä siten, että ulosotossa kertyneet varat ovat kohdennettava ensin pääomalle, sen jälkeen kunkin saatavan korolle ja viimeksi kuluille. Tämä mahdollistaisi velallisen näkökulmasta nopeamman suoriutumisen

velasta, kun velan pääoma lyhentyisi nopeammin. Kohtuuttomaksi koetaan etenkin tilanteet, joissa tehdyt maksut pääosin lyhentävät vain kuluja ja korkoa, jolloin velasta ja ulosotosta ”vapautuminen” kestää kauan. Ehdotettu keino oli yksi TEAS-selvityksessä esillä olleista keinoista, jota ei otettu käytettäväksi, sillä perusteella, että nykyinen perimisjärjestys on sama myös muille veloille kuin ulosottoveloille. Kuluttajaliitto näkee kuitenkin, että ei ole tarkoituksenmukaista kategorisesti niputtaa ulosottovelkoja ja muita velkoja näin. Ulosotto on yksi viimesijaisista keinoista selvitä veloistaan silloin, kun maksuissa on muuten ongelmia. Tätä taustaa vasten näkisimme, että on erittäin perusteltua, että maksujärjestys olisi tässä viimesijaisessa keinossa eri kuin muissa veloissa. Nähdäksemme on myös velkojan etu, että velallisen tekemät lyhennykset lyhentävät alkuperäistä velkaa enemmin kuin ulosoton kuluja.

**TPA 42/2021 vp:** Kuluttajaliitto yhtyy toimenpidealoitteen huomioon, että järjestelmämme kaipaa tätä hallituksen esitystä laajemman uudistuksen ja näemme tarvetta laajemmalle toimenpideohjelmalle ylivelkaantumisen ehkäisemiseksi. Haluamme vielä erikseen nostaa toimenpidealoitteesta esille, että Kuluttajaliitto on aloitteen kanssa samaa mieltä, että 10 % korkokatolla kuluttajaluotoille olisi suuri merkitys ylivelkaantumiselle ja esittää toiveensa, että kun asia tulee eduskunnan käsiteltäväksi, eduskunta kiinnittää huomiota siihen, ettei korkokattoa nosteta toimenpidealoitteessa esiintuodusta merkittävästi. Lisäksi tarvitaan myös kuluttajaluottojen markkinointiin sääntelyn kiristämistä, etenkin kun kyse on korkeakorkoisista kuluttajaluotoista.

**TPA 81/2020 vp:** Kuluttajaliitto kannattaa ajatusta siitä, että ulosottomiesten tulospalkkauksen vaikutuksia ulosottovelallisen asemaan selvitetään tarkemmin ja lainsäädäntöä muutetaan tarvittaessa.

Kuluttajaliitto – Konsumentförbundet ry

Emmi Meriranta
Lakimies OTM